

הכנסות תושבי ישראל

נובמבר 2025

ד"ר אריאל גרייזס
ד"ר עופר רז-דרור
נילי בן טובים
ד"ר אורי גרופל

מהחטיבה לתכנון וכלכלה ברשות המסים

תקציר

מסמך זה מציג ניתוח מקיף של הכנסות מעבודה ומהון של תושבי ישראל בשנים 2014-2022, ובוחר מגמות בהכנסות ובתשלומי המסים של יחידים והשפעתם על פערי ההכנסות. המחקר מבוסס על נתוני הכנסות ותשלומי מסים של כלל תושבי ישראל לשנים 2014-2022, ממוזגים למערך נתונים אחיד לפי דיווחי מעסיקים, עצמאים ובעלי הכנסות גבוהות. אוכלוסיית המחקר כוללת תושבים בני 25-75 ששהו בישראל לפחות 180 ימים בשנה, אוכלוסייה שמנתה כ-4.31 מיליון איש בשנת 2022.

ההכנסה הממוצעת מעבודה והון עמדה בשנת 2022 על כ-15 אלף ₪ לחודש וההכנסה החציונית על כ-9 אלף ₪ לחודש. בין השנים 2014-2022 נרשמה עלייה ריאלית של כ-38% בהכנסה הממוצעת, עליה שהתפזרה בקרב כל העשירונים. בנוסף, נרשמה ירידה של כ-3 נקודות האחוז במספר חסרי ההכנסה, מ-17% לכ-14%, מגמה ששיפרה במעט את הכנסות העשירונים הנמוכים. מבחינת התפלגות ההכנסות, העשירון העליון מחזיק בכ-45% מההכנסות, העשירון ה-9 בכ-15%, בעוד חמשת העשירונים הנמוכים מחזיקים בכ-10% מההכנסות בלבד. בנוסף, שני המאיונים העליונים אחראיים לכ-50% מהכנסות העשירון העליון. התפלגויות אלה כמעט ולא השתנו בתקופה הנבחנת.

בשנת 2022, רוב ההכנסות (82%) נובעות מיגיעה אישית (שכר שכירים, עבודה עצמאית, פנסיה וקצבאות), והיתר מהון והכנסות נוספות. ההכנסות מהון מהוות 17% מכלל ההכנסות, והן מרוכזות בעיקר בעשירון העליון – כ-82% מכלל ההכנסות מהון. מתוכן, כשני שליש נרשמו במאיון העליון (כ-58% מכלל ההכנסות מהון). העשירון העליון הוא היחיד עם הכנסות הוניות משמעותיות, המהוות כ-34% מכלל הכנסותיו. במאיון העליון חלק ההכנסות מהון מגיע לכ-63% מההכנסות.

בבחינה מול נתוני הלמ"ס של הכנסות משקי הבית עולים פערים משמעותיים בנתוני העשירון העליון, המגיעים לעשרות אלפי ₪ לחודש. פערים אלה נובעים בעיקרם ממדידה שונה של ההכנסות מהון. על פי הנתונים המינהליים של רשות המסים, ההכנסה הממוצעת של יחיד בעשירון העליון עומדת בשנת 2022 על כ-68 אלף ₪ בממוצע לחודש, מתוכן כ-24 אלף ₪ הכנסות מהון. זאת לעומת 5.2 אלף ₪ הכנסות מהון למשק בית בעשירון העליון בנתוני הלמ"ס. לפער זה השפעה משמעותית על מדידת האי-שוויון בישראל.

בשנת 2022 נטל המסים הישירים על הכנסות תושבי ישראל עומד על כ-3,100 ₪ בממוצע בחודש ליחיד, והוא עלה ריאלית בכ-50% מאז 2014, זאת בהשוואה לעלייה ריאלית של כ-38% בלבד בהכנסה הממוצעת. המסים הישירים על הפרטים עלו מכ-19.1% מההכנסות בממוצע בשנת 2014 לכ-20.6% בשנת 2022. המקור העיקרי לעליה זו בנטל המס הוא הגידול הריאלי בשכר. נציין כי בשנות הבריקה הוגדלו כמות נקודות הזיכוי אשר רבים מהאוכלוסייה זכאים להן, גורם זה הקטין את שיעור המס האפקטיבי, אך השפעתו הייתה פחותה.

שני העשירונים העליונים משלמים כ-80% מהמסים הישירים (בעוד הכנסתם היא 61% מסך ההכנסות), והעשירון העליון לבדו כ-63% מהמסים. עם זאת, בעלי ההכנסות הגבוהות ביותר, המאיון העליון, משלמים אחוז מס אפקטיבי נמוך יותר (26.5%) מיתר חברי העשירון העליון (29.6%). הדבר נובע ממס נמוך יותר על הון מאשר על עבודה, כאשר הון מהווה את החלק הארי של הכנסותיהם של המאיון העליון. השינויים שנעשו בתקציב 2025, מס יסף הוני ומיסוי רווחים לא מחולקים, נועדו בין היתר להתמודד עם תופעה זו.

1. נתוני המחקר

מקור הנתונים

בסיס הנתונים המינהלי בו אנו עושים שימוש בעבודה זו כולל נתוני הכנסות ותשלומי מסים של כלל תושבי ישראל בשנים 2014-2022. רשימת התושבים מבוססת על נתוני מנהל האוכלוסין. בעבודה נבדקו המסים הישירים והכנסות הפרטים שחייבות בדיווח. נתוני ההכנסות והמסים מבוססים על דיווחי שכר של שכירים מתוך טפסי 126 המדווחים על ידי מעסיקים, הדוח השנתי של היחיד בטפסי 1301 (דיווחים שחייבים בהם בעיקר עצמאיים, בעלי הכנסות גבוהות מעל כ-650 אלף ₪ בשנה¹, ומי שמבצע תיאום והחזר מס), דוחות ניכויים של עסקים שבטופס 856 (כדוגמת אופציות, דיבידנדים, משיכות מקופת גמל וכו'), ניכויי מס ממוסדות פיננסים שדווחו בטופס 866 בהם נכללים הכנסות מריביות וכדומה, נתוני עסקאות נדל"ן (כפי שדווחו למיסוי מקרקעין) ומקדמות המס המשולמות על ידי הפרטים.

מסי ביטוח לאומי וביטוח בריאות נכללים אף הם במסים המחושבים, כאשר ביטוח לאומי לשכירים נלקח מטפסי 126 שהביטוח הלאומי מדווח לרשות המסים, בעוד לעצמאיים הוא חושב בהתאם לסך הכנסתם מהעסק. כמו כן נכללו קצבאות ביטוח לאומי החייבות במס, דוגמת דמי אבטלה, דמי לידה, וקצבת זקנה.

בעבודה זו לא נכללו הכנסות שאינן מדווחות לרשות המסים. ככלל אלו הן הכנסות פטורות ממס כגון הכנסות פטורות מהשכרת דירות מגורים, קצבאות ביטוח לאומי שאינן חייבות במס (לדוגמה – קצבת ילדים, קצבת נכות כללית ונכות מעבודה וקצבאות שארים), קצבאות אברכים וסבסוד מעונות יום לילדים עד גיל 3. מענק עבודה (מס הכנסה שלילי) לא נכלל בעבודה.

בחירת אוכלוסיית המחקר

האוכלוסייה הנבחרת במחקר זה היא תושבי ישראל בגילאים 25 עד 75. בבואנו לאמוד את ההכנסות של תושבי המדינה, בחרנו לנתח את התושבים הרשומים במרשם האוכלוסין כגרים בישראל וגם עיקר חייהם נמצא פה. על כן, נלקחו בחשבון רק תושבי ישראל ששהו במדינה לפחות 180 יום בשנה הנדגמת.² הסבר מפורט על בחירות אלו ניתן למצוא בנספח 1.

מכיוון שאנו בוחנים במחקר זה גם הכנסות מהון, שבמידות מסורתיות בדרך כלל לא מוערכות בצורה טובה, אנו כוללים תושבים בגילאים עד 75 ולא רק בגילאי העבודה (גילאי העבודה העיקריים מוגדרים 25-64), שכן אלו בעלי הכנסות הוניות ניכרות כפי שניתן לראות באיור 1 להלן. יש לציין שהאוכלוסייה שמעל גיל 75 מחזיקה בנתח לא זניח מההכנסות מהון בישראל (14% מהכנסות מהון) וחשיבותה גדלה כשמסתכלים על בעלי הכנסות גבוהות מאוד (בני 75 ומעלה מחזיקים 13% מסך הכנסות האלפיון העליון). אף על פי כן, האוכלוסייה מעל גיל 75 אינה נכללת באוכלוסיית המחקר מכיוון שברובה אין מדובר באוכלוסייה עובדת.

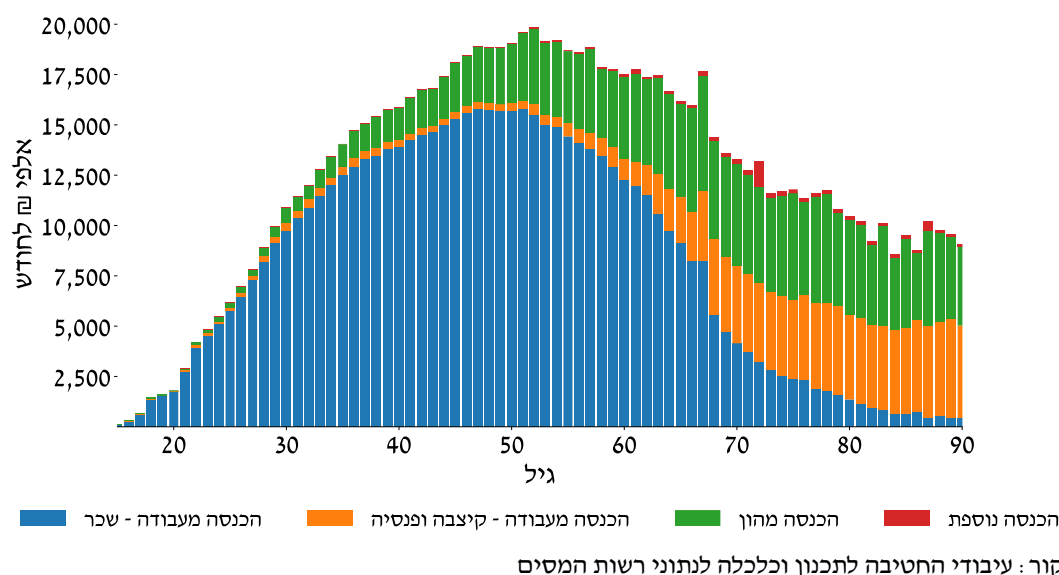
באיור 1 להלן מוצגת התפלגות ההכנסה של הפרטים לפי מקור הכנסה ולפי גיל. מן הנתונים עולה דפוס ההשתנות של מקורות ההכנסה על פני מחזור החיים: מרכזיות ההכנסות מעבודה בגילאי העבודה העיקריים, התחזקות מקור ההכנסה ההוני עם הצבר ההון המתפתח בגילאי ה-40 וה-50

¹ הסכום מתעדכן כל שנה בהתאם לעליית מדד המחירים לצרכן.

² אין בבחירה זו תוקף משפטי לעניין מרכז החיים של הנישום. הבחירה נעשתה מתוך שיקולים סטטיסטיים.

(כתוצאה מחיסכון של הכנסות מעבודה או מכספי ירושה), ובגילאי הפרישה החלפת ההכנסות מעבודה בקצבאות זקנה ופנסיה.

איור 1: ממוצע הכנסה לפי גיל, בחלוקה לסוגי הכנסה, 2022

לוח 1 להלן מציג כל אחת מקבוצות הגיל כאחוז מהאוכלוסייה שמעל גיל 15 ושיעורה מסוגי ההכנסות השונות. ניתן לראות כי למרות שאוכלוסיית המחקר (גילאי 25-75) מהווה רק 74% מהתושבים, הרי שהיא אחראית ליותר מ-91% מההכנסות, כולל כ-86% מההכנסות מהון.

לוח 1: חלקה היחסי של כל קבוצת גיל באוכלוסייה ובסוגי ההכנסות השונות, 2022

גילאים	25-15	75-25	75 ומעלה
אוכלוסייה	19.0%	74.7%	6.2%
שכר	4.6%	94.5%	0.8%
קצבה ופנסיה ³	0.7%	70.4%	28.9%
הון	0.1%	85.8%	14.1%
סך הכנסות	3.6%	91.5%	4.9%

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

³ בחישוב ההכנסה מקצבה נכללו גם חלק מההכנסות הפטורות שלא ניתן להפרידם בנתונים

2. הכנסות הפרטים

נתוני רשות המסים מספקים מידע על מגוון מקורות ההכנסה של הפרטים. אנו מחלקים את ההכנסות השונות לשני סוגים עיקריים – עבודה והון, כאשר ישנן הכנסות מסוימות שאינן מסווגות לעבודה או הון, כגון הכנסות מהגרלות, ואלו נכנסות ל"הכנסה נוספת".

הכנסה מעבודה מתחלקת לשלושה סוגים עיקריים: הכנסה משכר, הכנסה מעבודה עצמאית (הכנסה מעסק) והכנסה מקצבאות, ובכללן תשלומי פנסיה. הכנסה מהון מתחלקת לשני סוגים – הכנסה הונית פירותית ורווח ממכירת נכסים. הכנסה הונית פירותית מורכבת מדיבידנדים, השכרת נדל"ן, ריבית (פקדונות וניירות ערך) וכללית. רווח ממכירת נכסים מתחלק לשבח (רווח ממכירת נדל"ן) ורווח ממכירת ניירות ערך (על ידי בעלי מניות מהותיים ושאינם בעלי מניות מהותיים).⁴

בשנת 2022 סך ההכנסות של תושבי ישראל עמד על מעט יותר מ-782 מיליארד ₪ שמהווים כ-45% מהתוצר הלאומי הגולמי. כ-83% מהכנסות אלה הגיעו מעבודה, 17% מהון ופחות מאחוז אחד מהכנסות אחרות כגון הגרלות (איור 2). בלוח 2 להלן אנו מפרטים את התפלגות מקורות הכנסות הפרטים. כ-77% מהכנסות מעבודה הגיעו משכר לשכירים, הכנסות העצמאיים מהוות כ-12.5% מהכנסות מעבודה והשאר מפנסיה וקצבה (7.7%) והכנסות נוספות (2.6% - מענקי פרישה לסוגיהם, פדיון ימי מחלה וכו') (איור 3). כ-43% הן הכנסות הוניות פירותיות בעוד 57% הן רווחים ממכירת נכסים. חלק הארי של ההכנסות ההוניות הפירותיות הן מדיבידנדים (איור 4).

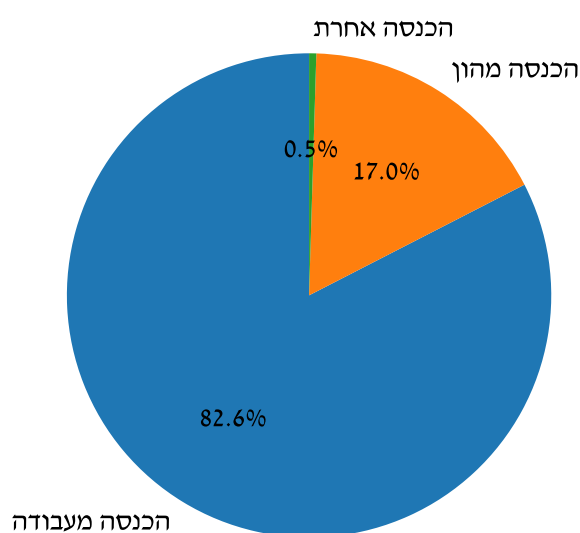
⁴ אחת השאלות שהתלבטנו לגביה נגעה לשימוש ברווחי ההון ממכירת נכסים (נדל"ן וניירות ערך). בניגוד להכנסות הוניות פירותיות, הרי שרווחים ממכירת נכסים אינם בעלי מאפיינים קבועים ועשויים להתממש בצורה נקודתית בשנים מסוימות יותר מאחרות. כך הכנסה חד פעמית ממכירת נכס יכולה למקם פרט מסוים באחוזון גבוה בהרבה מאשר האחוזון "הממוצע" שלו על פני שנים. סוגיה זו דורשת העמקה נוספת, ואנו מתייחסים במסמך זה לרווחי ההון בעת שמומשו. נדגיש את שנת 2017, בה היה שיעור מס דיבידנדים מופחת באופן זמני (שיעור מס של 25% במקום 33%, לבעל מניות מהותי שהכנסתו מעל לסף מס יסף). כתוצאה מכך, בשנת 2017 נרשמה חלוקת דיבידנד בהיקף יוצא דופן עקב המבצע החד-פעמי.

לוח 2: סך הכנסות יחידים, 2022

סוג הכנסה	פירוט	הכנסה (מיליארדי ₪)
עבודה	שכר שכירים	499.5
	עצמאיים (עסק)	80.0
	פנסיה וקצבה	49.7
	אחרת	16.8
סך הכל הכנסות מעבודה		646.0
הון	הכנסה פירותית – השכרת נדל"ן	16.4
	הכנסה פירותית - דיבידנד	33.8
	הכנסה פירותית - ריבית	5.0
	הכנסה פירותית - כללי	1.0
	רווח ממכירת נדל"ן (שבח)	28.4
	רווח ממכירת ניירות ערך ע"י בעל מניות מהותי ⁵	8.0
	רווח ממכירת ניירות ערך ע"י מי שאינו בעל מניות מהותי	40.1
סך הכל הכנסות מהון		132.7
הכנסה אחרת		3.7
סך הכל		782.5

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

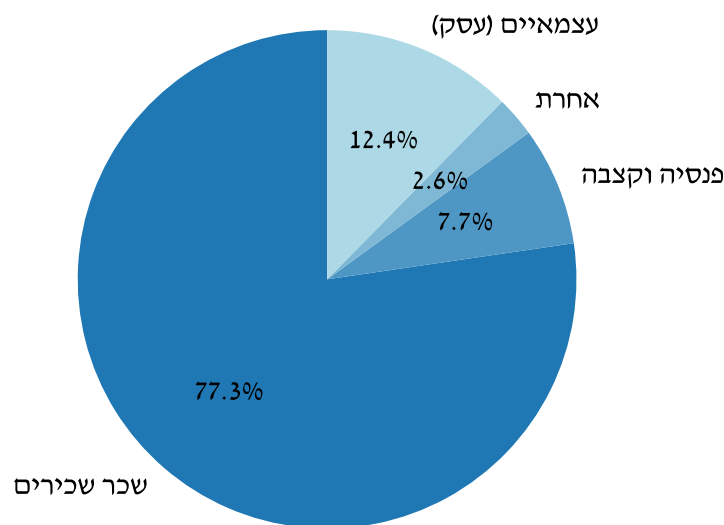
איור 2: התפלגות הכנסות כללית, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

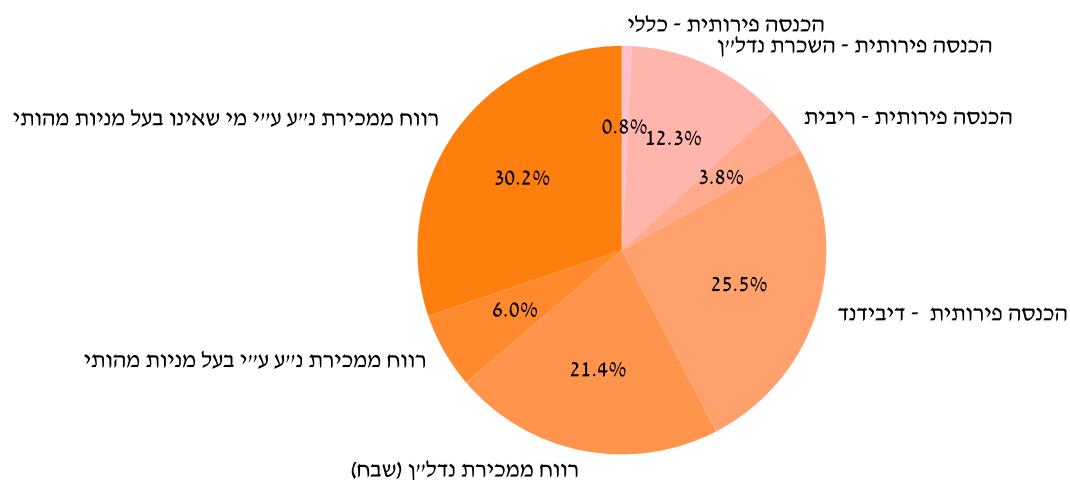
⁵ בעלי מניות מהותיים מוגדרים - מי שמחזיק, במישרין או בעקיפין, לבדו או "יחד עם אחר", ב- 10% לפחות ב"אמצעי השליטה" בחברה.

איור 3: התפלגות הכנסות מעבודה, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

איור 4: התפלגות הכנסות מהון, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

בלוח 3 להלן מפורטת ההכנסה החודשית הממוצעת בישראל בחלוקה להכנסות מעבודה ומהון. מן הנתונים עולה כי ההכנסה החודשית הממוצעת עלתה ריאלית בכ-38% מ-10.9 אלף ₪ לחודש בשנת 2014 ל-15.1 אלף ₪ לחודש בשנת 2022. בנוסף, עלתה ריאלית ההכנסה החציונית בכ-41% מ-6.3 אלף ₪ לחודש בשנת 2014 ל-9.0 אלף ₪ לחודש בשנת 2022 (מחירי סוף שנת 2022). בשנות הבדיקה עומדת ההכנסה ההונית בממוצע על כ-17% מכלל ההכנסות, והיא נעה בטווח של 15%-22% מההכנסות.

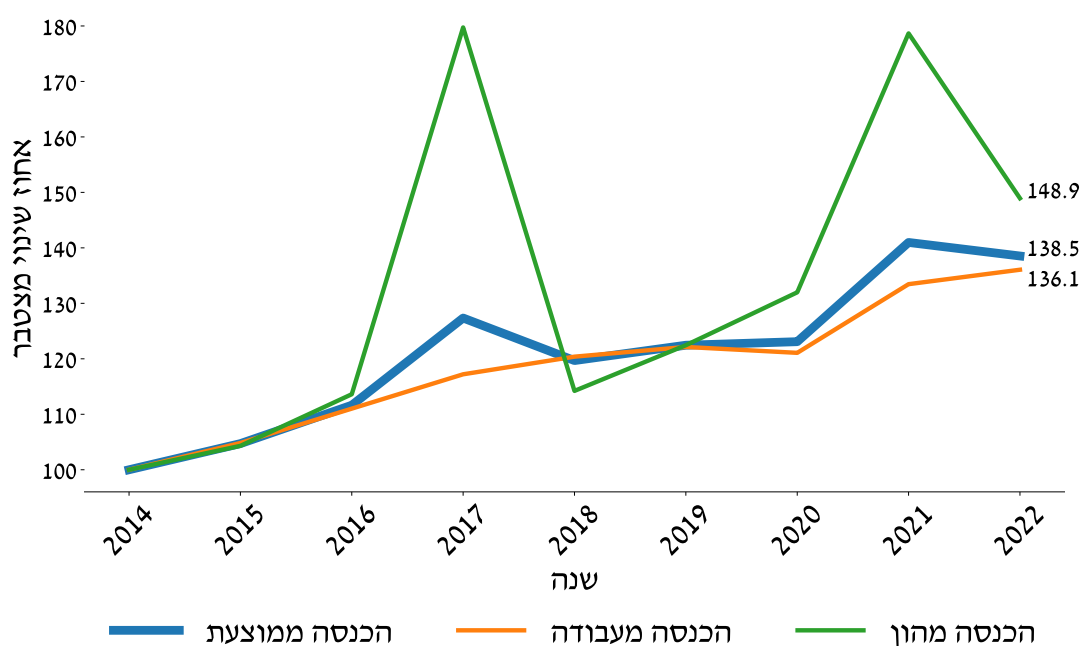
לוח 3: הכנסה חודשית ממוצעת, 2014-2022, (₪)

שנה	מחירים שוטפים			מחירים קבועים (מחירי סוף שנת 2022)		
	הכנסה מעבודה	הכנסה מהון	סך הכנסה	הכנסה מעבודה	הכנסה מהון	סך הכנסה
2014	8,925	1,675	10,617	9,150	1,717	10,892
2015	9,333	1,742	11,092	9,592	1,792	11,400
2016	9,783	1,883	11,708	10,158	1,950	12,158
2017	10,308	2,967	13,325	10,725	3,092	13,867
2018	10,633	1,892	12,575	11,017	1,958	13,033
2019	10,875	2,050	12,975	11,175	2,100	13,333
2020	10,850	2,217	13,125	11,083	2,267	13,400
2021	11,875	2,983	14,917	12,217	3,067	15,350
2022	12,450	2,558	15,083	12,450	2,558	15,083

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

בחינת מגמת השנים האחרונות (איור 5) מראה כי ההכנסה הממוצעת עלתה ריאלית בכ-38% משנת 2014 ועד לשנת 2022, המהווה עלייה שנתית ריאלית ממוצעת של 4.1%. מגמת העלייה מתקיימת הן לגבי הכנסות משכר והן לגבי הכנסות מהון. בשנת 2022 נצפתה ירידה קטנה בהכנסה הממוצעת בהשוואה לשנת 2021, שנובעת מירידה בהכנסות מהון בשנת 2022 בהשוואה לשנת 2021. שנת 2021 היוותה שנת יציאה מהקורונה ושיאה של גאות בענפי הנדל"ן וההייטק, שהתבטאה בגידול משמעותי ברווחי ההון.

איור 5: השינוי הריאלי המצטבר בהכנסה הממוצעת, 2014-2022, 100=2014

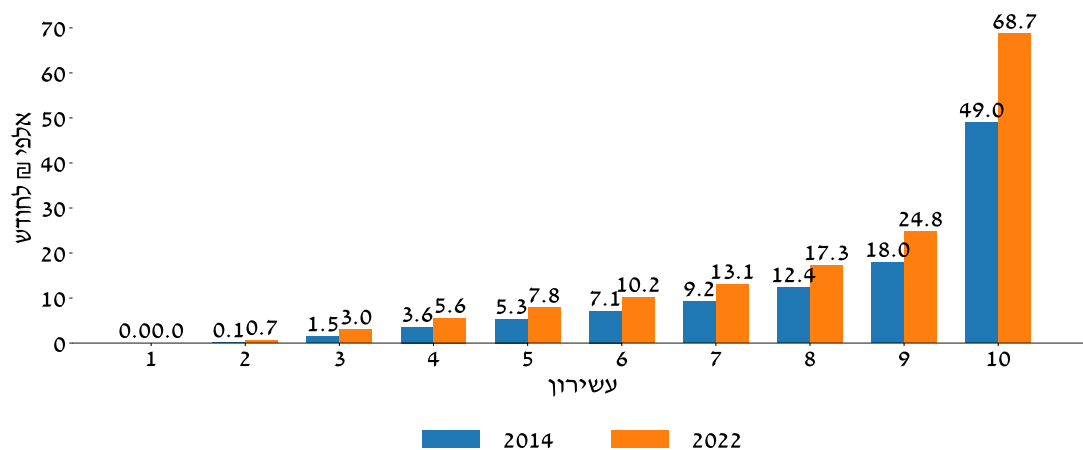

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

באיור 6 להלן מפורטת חלוקת ההכנסות לפי עשירוני הכנסה. מן הנתונים עולה כי עשירון 1 וחלק מעשירון 2 מורכבים בעיקר מחסרי הכנסה. עוד עולה כי העשירון העליון מחזיק בהכנסה ממוצעת הגבוהה ב-170% מההכנסה הממוצעת בעשירון התשיעי, לעומת גידול של כ-32%-43% בלבד בין העשירון התשיעי לשמיני ובין העשירון השמיני לשביעי. נקודת הכניסה לעשירון העליון, בשנת 2022, עמדה על 31 אלף ₪ ולעשירון 9 על כ-21 אלף ₪.

העלייה הממוצעת בהכנסות בין שנת 2014 לשנת 2022 (איור 6) עקבית בכל העשירונים ולא מרוכזת בעשירונים העליונים בלבד. למעשה, הכנסות העשירונים הנמוכים גדלו במעט יותר מאשר אלו של העשירונים העליונים. בעוד הכנסות העשירון התשיעי והעשירי גדלו ב-37% ו-40% בהתאמה הרי שהכנסות עשירון 5 גדלו ב-47% ואלו של עשירון 3 בכ-100%. כתוצאה מכך, היחס בהכנסות בין העשירונים הגבוהים לנמוכים הצטמצם מעט, כך שלמשל, אם נשווה את העשירון העשירי לעשירון החמישי, הרי שבשנת 2014 ממוצע ההכנסה של העשירון העשירי היה פי 9.2 מממוצע ההכנסה של העשירון החמישי, בעוד שבשנת 2022 ירדה מכפלה זו ל-8.8.

איור 6: הכנסה חודשית ממוצעת לפי עשירונים, 2014 ו-2022, מחירים קבועים (2022)

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

צמצום הפערים בין העשירונים נובע להערכתנו בעיקר כתוצאה מירידה באחוז התושבים חסרי ההכנסה. בין השנים 2014 ל-2022 חלה ירידה עקבית במספר חסרי ההכנסה של כ-3 נקודות האחוז מ-17% לכ-14% חסרי הכנסה. כאשר נבדקו בעלי הכנסה בלבד, על מנת לנטרל אפקט זה, העליה בהכנסה הממוצעת פר עשירון כמעט אחידה בין העשירונים, כאשר העליה בהכנסה בעשירון העליון עומדת על כ-37%, בעשירון החמישי על 34% ובעשירון השני על 47%.

נציין כי ההכנסה הממוצעת בעשירון העליון היא גבוהה יחסית לידוע לנו עד כה, ונדרש להבין את מהות והיקף הפערים. על מנת להשוות בין הנתונים המינהליים של רשות המסים לנתוני הלמ"ס יש לגשר על הפער הנוצר כתוצאה מהעובדה שחישובי הלמ"ס הם ברמת משק הבית בעוד יחידת הניתוח במסמך זה היא היחיד. לצורך כך, נבדקו נתוני ההכנסות שבידינו גם ברמת משק הבית על מנת לבדוק התאמה בינם לבין נתוני הלמ"ס (לוח 4 להלן).⁶

⁶ משק בית חושב כאן על ידי חיבור הכנסתם של בני זוג נשואים, בעוד שבלמ"ס הגדרת משק בית היא קבוצת אנשים הגרים יחד באותה הדירה וחולקים תקציב משותף. בנוסף, סקרי הלמ"ס נעשו על כל משקי הבית בישראל, בלא הגבלת גיל, בעוד במחקר הנוכחי הוגבלו הגילאים בין 25 ל-75. בסקר הלמ"ס זוהו 2,920,000 משקי בית ואילו לפי נתוני רשות

לוח 4: השוואה נתוני משק בית למ"ס ורשות המסים, 2022, הכנסה חודשית, ₪

נתוני רשות המסים (משק בית)	נתוני למ"ס (משק בית)	
20,105	25,420	רף כניסה עשירון 8
28,465	32,581	רף כניסה עשירון 9
44,517	44,578	רף כניסה עשירון 10
23,964	28,630	ממוצע עשירון 8
35,374	37,558	ממוצע עשירון 9
93,895	65,986	ממוצע עשירון 10

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים ודו"ח הלמ"ס "הכנסות והוצאות משק הבית, נתונים מסקר הוצאות משק הבית 2022"⁷

מן ההשוואה שערנו עולה כי במרבית הנתונים ישנה התאמה לנתוני הלמ"ס, כאשר בעשירונים הנמוכים יותר ההכנסה הנאמדת בנתוני רשות המסים למשק הבית נמוכה בכ-15%-20% מזאת של הלמ"ס, וזאת בעיקר כתוצאה מכך שהגדרת משק בית בנתוני רשות המסים מטה כלפי מטה את ההכנסה הממוצעת לעומת משק בית בלמ"ס.

ואף על פי כן, הפער העיקרי בין הנתונים מתגלה בממוצע הכנסה גבוה יותר של העשירון העליון. ממוצע ההכנסה למשק הבית בעשירון העליון לפי הלמ"ס עמד על 66 אלף ₪ לחודש, מספר הנמוך בכ-28 אלף שקלים מהמספר המחושב על ידינו (94 אלף ₪), כאשר למעשה לפי נתוני רשות המסים אפילו ממוצע ההכנסה החודשי ליחיד בעשירון זה (כ-68 אלף ₪) גבוה מהכנסה החודשית הממוצעת של הלמ"ס למשק בית בישראל (66 אלף ₪). פער הזה, המהווה גידול של כ-40% בהכנסת העשירון העליון לעומת נתוני הלמ"ס, לפי הנתונים שבידינו, נובע משונות במדידת ההכנסות ההוניות בין הלמ"ס ורשות המסים,⁸ הכנסות המרוכזות רובן ככולן בעשירון העליון. לפי נתוני הלמ"ס פחות מ-10% מההכנסות של העשירון העליון הגיעו מהכנסות הוניות בעוד שלפי הנתונים המינהליים של רשות המסים, הכנסות מהון מהוות יותר מ-30% מההכנסות של עשירון זה. המספרים שבידינו מראים כי בשנת 2022 ההכנסות מהון גבוהות בכ-100 מיליארד ₪ מאשר הערכות הלמ"ס. מכאן גם ניתן להסיק כי הפערים בין העשירון העליון לשאר האוכלוסייה הם גבוהים יותר בנתונים המנהליים מאשר היה ידוע עד כה.

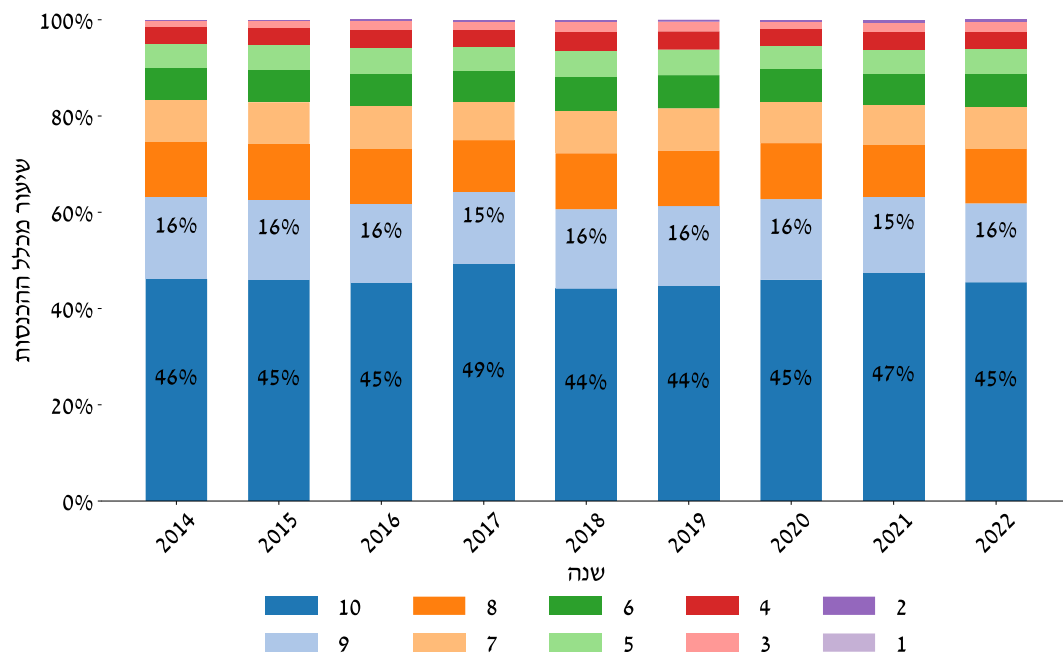
בחינה של חלוקת ההכנסות בין העשירונים לאורך השנים (איור 7) מראה כי העשירון העליון נהנה מכ-45% מכלל הכנסות היחידים ושני העשירונים העליונים יחד מכ-60% מכלל הכנסות היחידים. מן הנתונים עולה כי אין כמעט שינוי בחלוקת ההכנסות בתקופה הנבדקת, (למעט שנת 2017 שכאמור הייתה שנה יוצאת דופן בהכנסות מהון). לדוגמה, היחס בין החלק של העשירון העליון לעשירון התשיעי עמד ב-2014 על 2.73 ועל 2.77 ב-2022. בהסתכלות על החציון התחתון של ההכנסות, 50% מתושבי ישראל מכניסים רק 11% מסך ההכנסות (כאמור, לכ-15% מהאוכלוסייה כמעט ואין הכנסות מדווחות).

המסים 3,240,000 משקי בית, פער הנובע מכך שבמשק בית בלמ"ס יכללו לעיתים מספר בני המשפחה (ילדים, הורים, סבים), כמו גם בני זוג שאינם רשומים כנשואים, שותפים וכו'.

⁷ דו"ח הלמ"ס "הכנסות והוצאות משק הבית, נתונים מסקר הוצאות משק הבית 2022"

⁸ לדיון נוסף בהבדלים בין רשות המסים והלמ"ס בהקשר זה, ראו: רז-דרור (2024), ההכנסות ההוניות בישראל - 2021-2013.

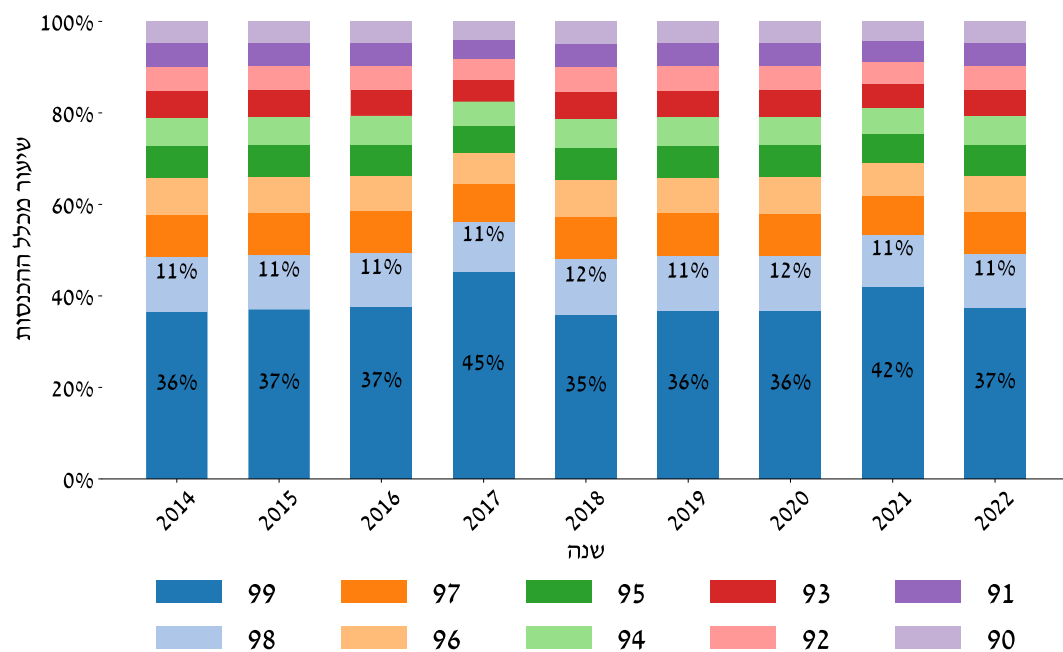
איור 7: התפלגות הכנסות היחידים לפי עשירונים, 2022-2014

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

באיור 8 להלן אנו מפרטים את התפלגות ההכנסות בעשירון העליון בשנות הבדיקה. מן הנתונים עולה כי שני המאיונים העליונים אחראיים לפחות מ-50% מההכנסות של עשירון זה. גם בעשירון העליון אין שינוי מבני משמעותי בחלוקת ההכנסות לאורך השנים, למעט שנת 2017 ושנת 2021 שבהן נרשמו עליות משמעותיות בהכנסות מהון, המשפיעה בעיקר על המאיון העליון.

איור 8: התפלגות ההכנסות בעשירון העליון לפי מאיונים, 2022-2014

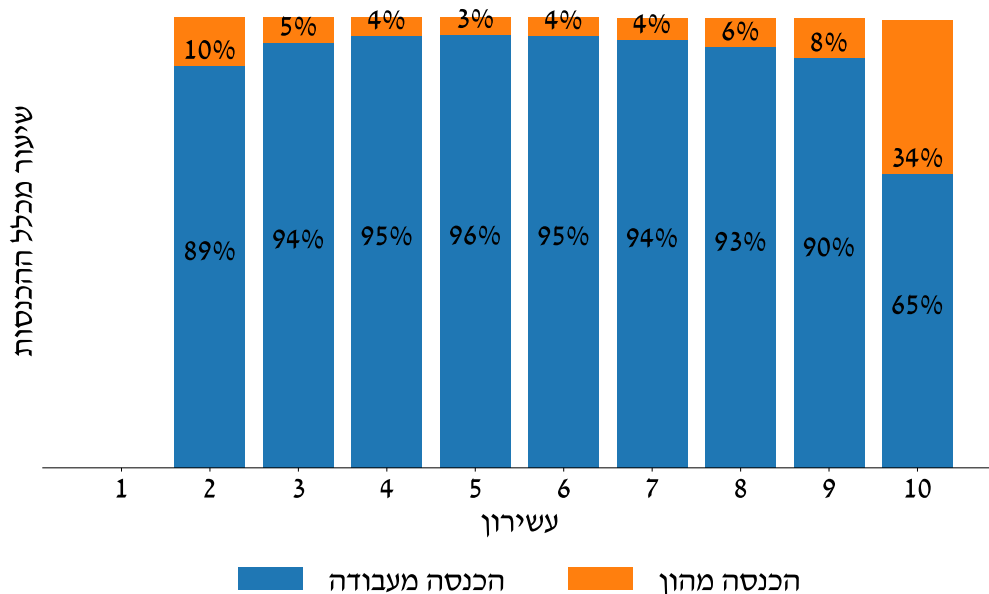

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

3. הכנסות מהון

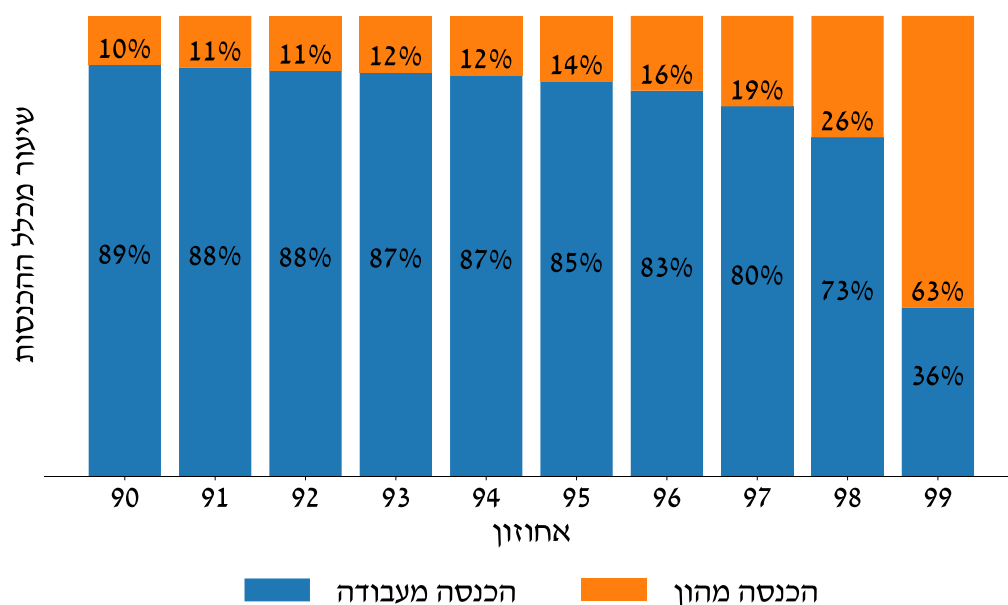
כאשר בוחנים את התפלגות סוג הכנסות היחידים בתוך כל עשירון (איור 9) ניתן לראות שהכנסות מהון מהוות חלק כמעט זניח מהכנסות כל העשירונים למעט העשירון העליון, בו הן מהוות כ-34% מהכנסותיו. אמנם בעשירון השני ההכנסות מהון מהוות כ-11%, אך מראש מדובר בעשירון עם הכנסות נמוכות מאוד כך שמדובר בסכומים זניחים ואין להם משמעות כלכלית. בחינה של העשירון העליון בלבד (איור 10) מראה שההכנסות מהון של עשירון זה מגיעות רובן ככולן משני המאיונים העליונים, כאשר המאיון העליון הוא המאיון היחיד בו הכנסה מהון מהווה את מרבית (63%) הכנסותיו, והוא שונה מהותית במקורות הכנסותיו משאר 99 המאיונים.

איור 9: התפלגות ההכנסות להון ועבודה לפי עשירון, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

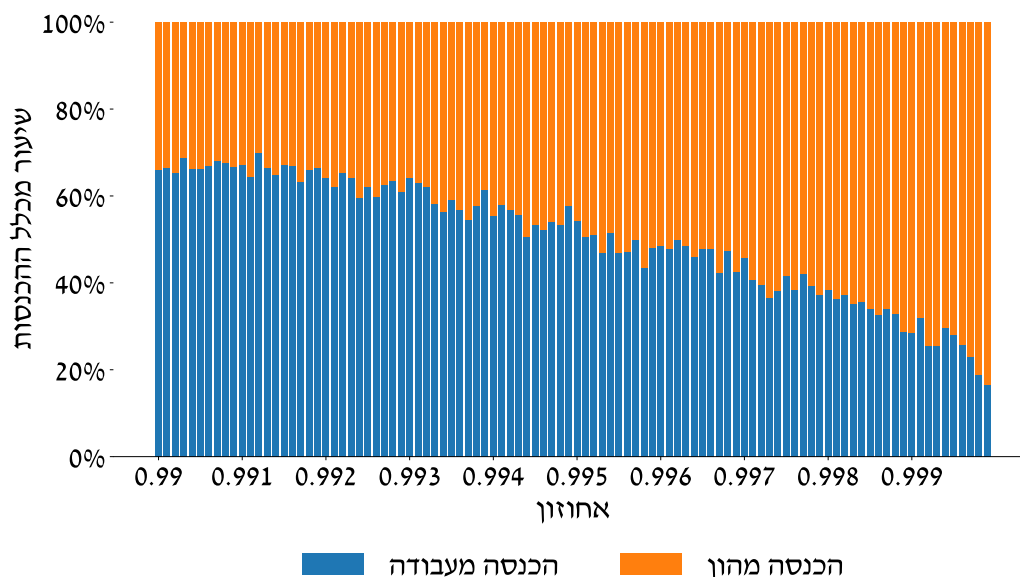
איור 10: התפלגות ההכנסות בעשירון העליון להון ועבודה לפי מאיונים, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

באיור 11 להלן אנו מפרטים את התפלגות ההכנסות במאיון העליון להון ועבודה, בחלוקה לרבבונים. מן הנתונים עולה כי כל אחד מהרבבונים במאיון העליון נהנה מאחוז הכנסה מהון העולה על 35% מסך הכנסתו, כאשר לחמשת האלפיונים העליונים (המחצית העליונה של המאיון העליון) נרשמות הכנסות מהון בשיעור העולה על מחצית הכנסותיהם.

איור 11: התפלגות ההכנסות במאיון העליון לפי רבבונים, 2022

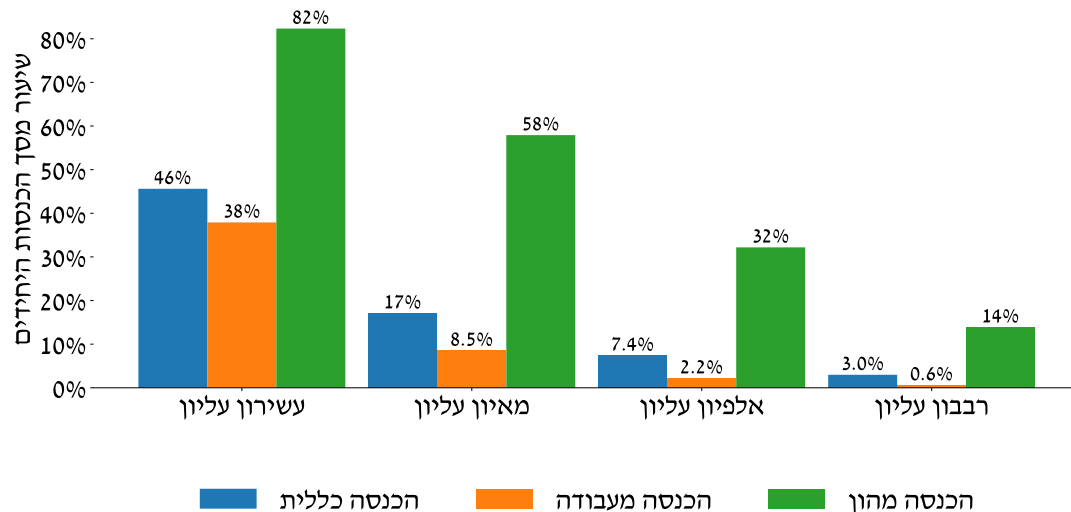

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

איור 12 להלן מציג את התפלגות ההכנסות מהון בהשוואה להתפלגות ההכנסות מעבודה. מן הנתונים עולה כי ההכנסות מהון מרוכזות בקרב אוכלוסייה מצומצמת מאוד. בעוד שהעשירון העליון

אחראי לפחות מ-40% מההכנסות מעבודה, הרי שהוא נהנה מיותר מ-80% מההכנסות מהון. במאיון העליון נרשמו כ-9% מההכנסות מעבודה (פי 9 מחלקם באוכלוסייה) אך חלקו בכלל ההכנסות מהון הוא 58% (פי 58 מחלקם באוכלוסייה). כך גם באלפיון העליון וברבון העליון, המיוצגים ביתר בהכנסות מהון - פי 320 ופי 1400 (!) בהתאמה מחלקם באוכלוסייה.

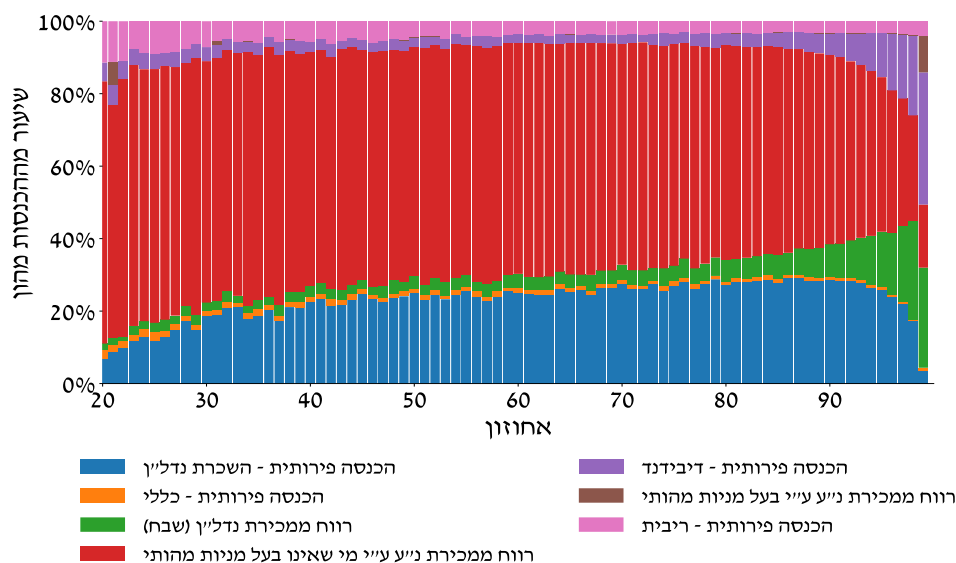
איור 12: חלק העשירון, המאיון, האלפיון והרבון העליונים מסך הכנסות היחידים, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

באיור 13 להלן מפורטת התפלגות המקורות של ההכנסות מהון, לפי מאיונים. מן הנתונים עולים הבדלים ניכרים בין תשעת העשירונים הראשונים (או ליתר דיוק, עשירונים 3-9, מאחר שלשני העשירונים הראשונים אין כמעט הכנסות) לבין העשירון העליון. בעוד בעשירונים 3-9 מרבית ההכנסה מהון מגיעה ממכירת ניירות ערך והשכרת נדל"ן (כ-90% במוצא), הרי שבבעשירון העליון דיבידנדים ומכירת נדל"ן תופסים נתח נכבד יותר ויותר. כאשר מגיעים למאיון העליון, הרכב ההכנסות מהון משתנה שוב בצורה מהותית.

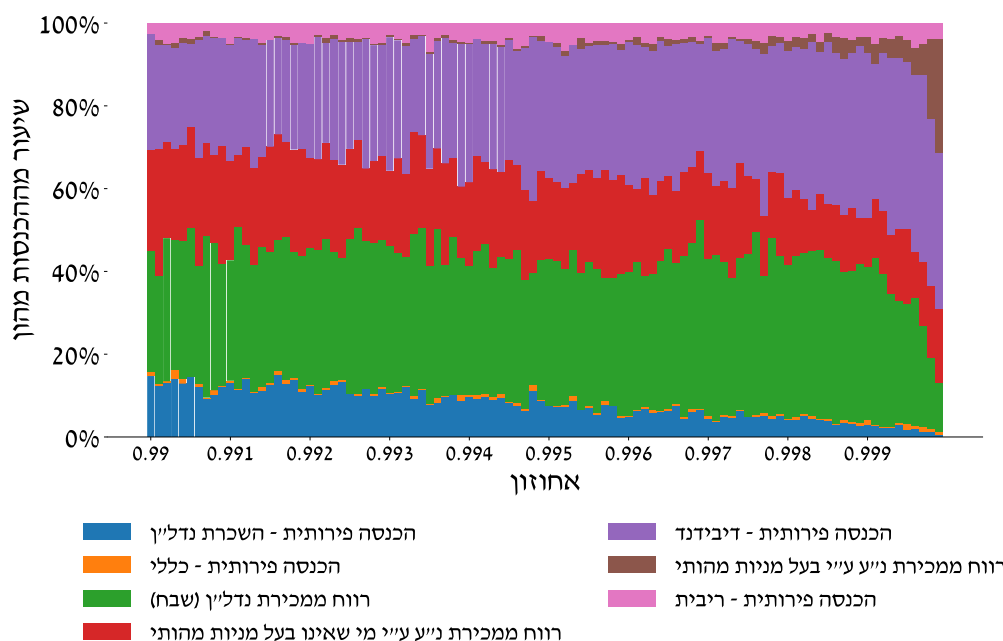
איור 13: התפלגות ההכנסות מהון לפי מאיונים, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

התפלגות ההכנסות מהון במאיון העליון לפי מקורותיהן (איור 14) מראה שמכירת נדל"ן ודיבידנדים תופסים את חלק הארי בהכנסות מהון במאיון העליון, כאשר נרשמת עליה הדרגתית בהכנסות מדיבידנדים ככל שעולים ברבבונים. בשלושת הרבבונים העליונים יש שינוי משמעותי בחלוקת ההכנסות מהון: חלק הדיבידנדים הוא המשמעותי ביותר, הכנסות מנדל"ן (מכירה והשכרה) מצטמצמות לנתח קטן יחסית בעוד מכירת ניירות ערך של בעלי מניות מהותיים תופסים חלק משמעותי מההכנסות הרבבונים העליונים.

איור 14: התפלגות ההכנסות מהון במאיון העליון לפי רבבונים, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

4. נטל המס

שיעור המס האפקטיבי הממוצע (הכולל הן מס הכנסה והן ביטוח לאומי ומס בריאות, לא כולל הפרשות מעסיק) עומד על כ-21% מההכנסה, ומשתנה בין רמות ההכנסה. בלוח 5 אנו מפרטים נתונים על שיעור המס האפקטיבי לפי עשירון (שיעור המס האפקטיבי- תשלום המסים חלקי סך ההכנסה ברוטו). מן הנתונים עולה שכמחצית האוכלוסייה משלמת ביטוח לאומי ומס בריאות בלבד ואינה משלמת מס הכנסה כלל, ועל כן שיעור המס האפקטיבי שלה – נטל המס – מהווה אחוזים בודדים מהכנסתה. עשירונים 7-8 משלמים 11%-15% מהכנסתם למערכות המס, בעשירון 9 משלמים כ-22% מהכנסתם למערכות המס, ובעשירון העליון שיעור המס האפקטיבי עומד על כ-29% מהכנסתם.

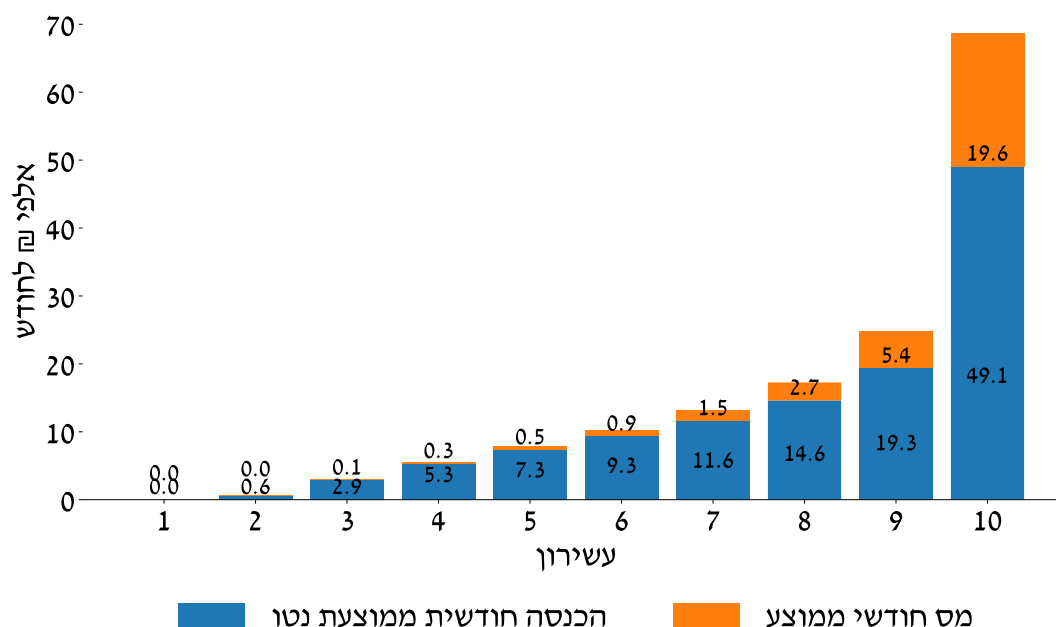
לוח 5: שיעור המס האפקטיבי לפי עשירונים, 2022

שיעור מס אפקטיבי	עשירון
0.0%	1
3.0%	2
4.6%	3
4.8%	4
6.2%	5
8.6%	6
11.3%	7
15.2%	8
21.6%	9
29.0%	10
20.6%	כלל האוכלוסייה

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

נטל המס על חמשת העשירונים הנמוכים הוא שולי למדי, בשל מדרגות המס ונקודות הזיכוי השונות (איור 15), ועומד בממוצע על כ-220 ₪ לחודש בלבד. נטל המס מתחיל להיות משמעותי מעשירון 8 ומעלה, כאשר בעשירון העליון משלם הפרט בממוצע כ-20 אלף ₪ מס בחודש.

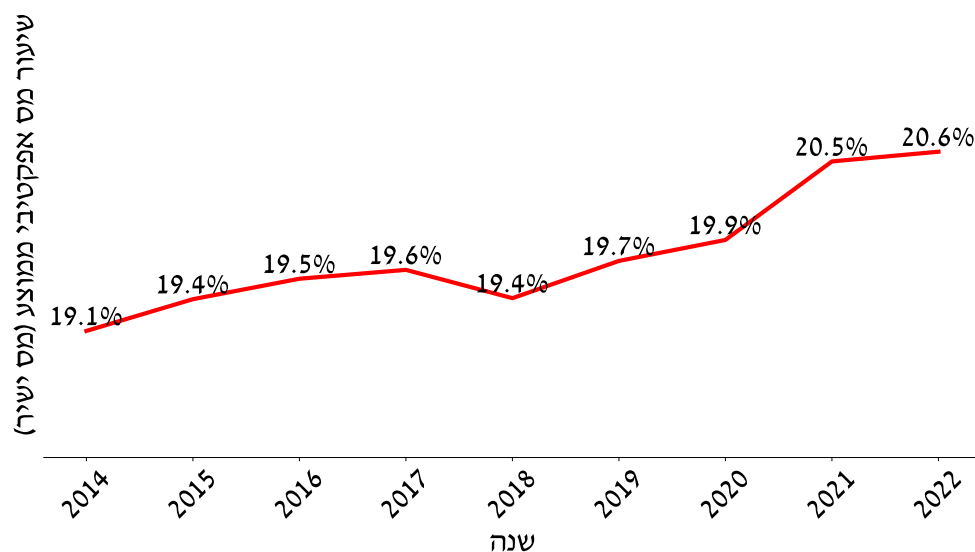
איור 15: הכנסה חודשית ממוצעת נטו ותשלום מסים ישירים חודשי לפי עשירון, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

בחינה של השינוי במס הישיר האפקטיבי הממוצע (איור 16) מראה שהמס הישיר האפקטיבי הממוצע עלה באופן עקבי מ-19.1% בשנת 2014 ל-20.6% בשנת 2022.

איור 16: שיעור מס אפקטיבי ממוצע, 2014-2022

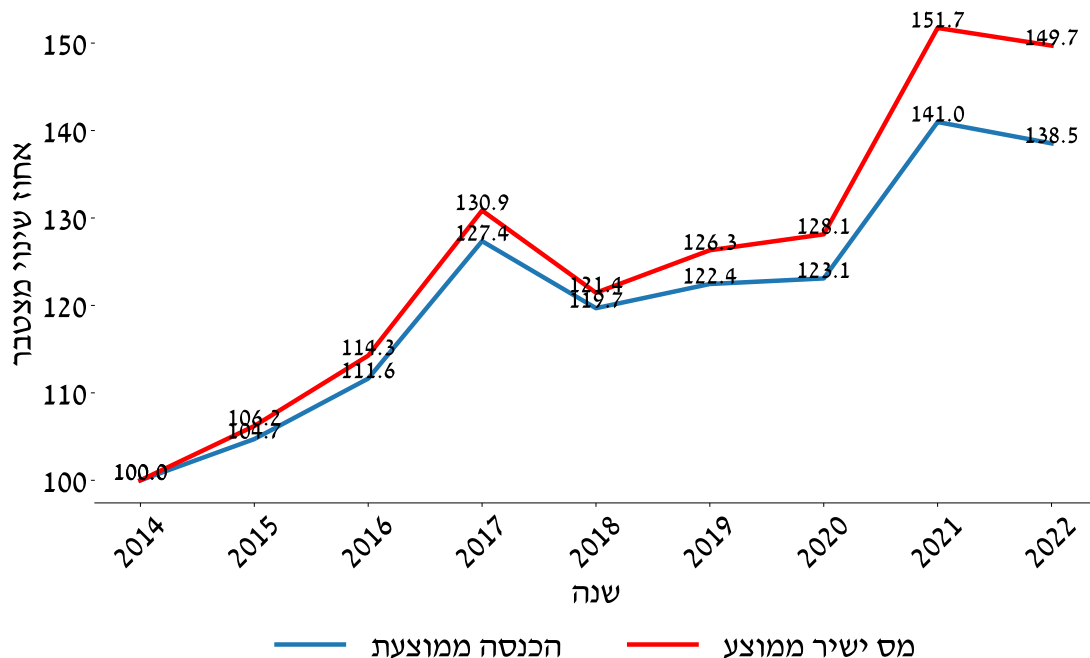

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

בחינה של העלייה הריאלית בתשלומי המס הישיר הממוצע בהשוואה לעליה הריאלית בהכנסה מראה כי ככל שמתקדמים בשנים, הולך ונוצר פער בין הגידול בתשלום המס ובין הגידול בהכנסה,

כאשר בשנים 2021-2022 פער זה הופך למשמעותי ביותר. בעוד ההכנסה הריאלית הממוצעת עלתה מאז שנת 2014 בכ-38.5%, הרי שתשלום המס הממוצע עלה בכמעט 50% במהלך תקופה זו, פער של יותר מ-10 נקודות האחוז.

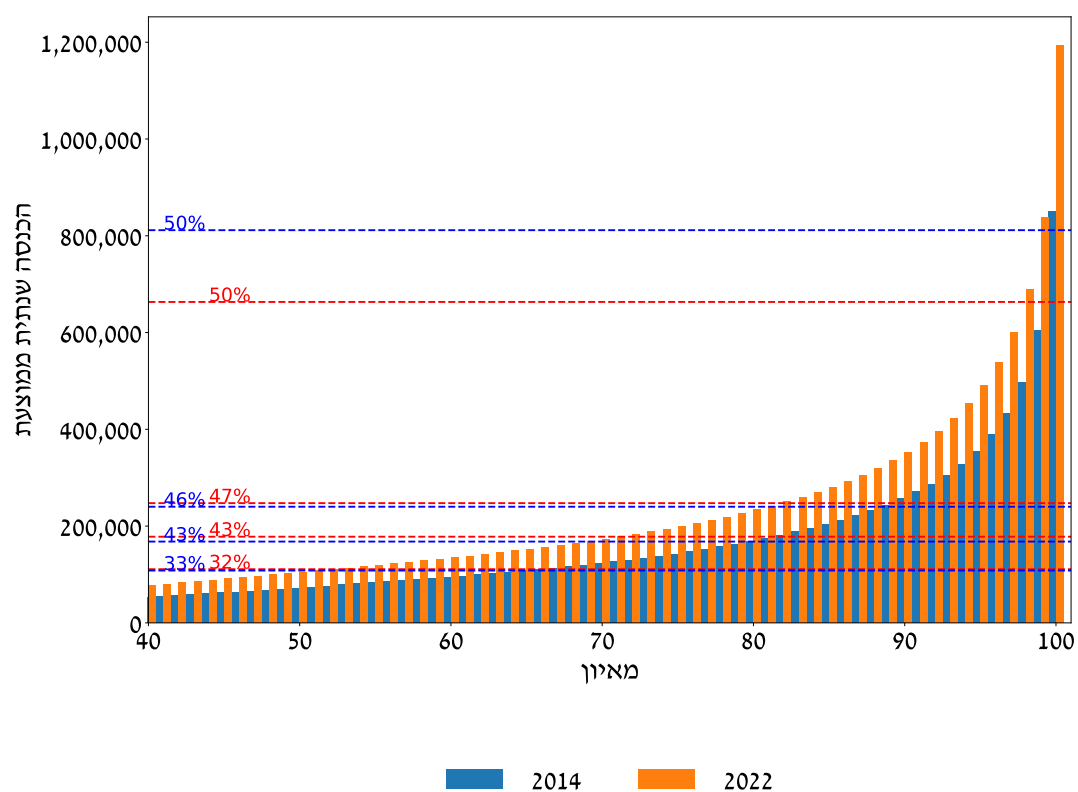
איור 17: השינוי הריאלי בהכנסה הממוצעת ובמס הישיר הממוצע ששולם, 2022-2014, מחירים קבועים. 100=2014

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

הסבר עיקרי לתופעה זו הוא העובדה כי מדרגות מס הכנסה מוצמדות למדד המחירים לצרכן, בעוד השכר בישראל עלה ריאלי (מעל לעליות המדד). בחינת מדרגות המס ביחס להכנסות לפי מאיוני הכנסה בשנת 2022 לעומת שנת 2014, מתוארת באיור 18. בין שנת 2014 לשנת 2022 נוספו למדרגת המס הגבוהה ביותר (47% ב-2022, 48% ב-2014, ללא מס היסף) שישה מאיונים משלמים, למדרגת המס של 43% (31% מס הכנסה ועוד 12% ביטוח לאומי) שמונה מאיונים משלמים ולמדרגת המס של ה-32% (20% מס הכנסה ועוד 12% ביטוח לאומי) נוספו לא פחות מ-12 מאיונים משלמים. בנוסף, הורדת מדרגת מס היסף מהכנסה שנתית של כ-800 אלף ₪ לכ-640 אלף ₪ בשנת 2017 הכניסה שני מאיונים משלמים נוספים – אלו בעלי ההכנסות הגבוהות ביותר – לתוך מדרגת מס היסף. נציין כי במהלך התקופה נוספו נקודות זיכוי רבות לרבים מהפרטים, אך השפעתן הייתה פחותה מהשפעת העלייה הריאלית בשכר.

**איור 18: הכנסת כל מאיון בשנים 2014 ו-2022, בהשוואה למדרגות המס (כולל ביטוח לאומי)
בשנים אלו, מחירים שוטפים**

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים.

בלוח 6 להלן אנו מדגימים את השינוי בנטל המס לאורך השנים: בעשירונים הנמוכים (שאחוז המס שהם משלמים הוא נמוך מאוד) לא נרשמה עליה משמעותית בשיעור המס האפקטיבי ובחלקם אף נרשמה ירידה. לעומת זאת בחמשת העשירונים העליונים, נטל המס על כל אחד מהעשירונים גדל בין 1.5 ל-3 נקודות האחוז (עלייה ריאלית של בין 6 ל-25 אחוזים בתשלום המס).

לוח 6: השוואת נטל המס האפקטיבי הממוצע בין השנים 2014 ו-2022 במאיונים שונים, מחירים שוטפים

מאיון	הכנסה חודשית ממוצעת 2014	הכנסה חודשית ממוצעת 2022	מס ממוצע 2014	מס ממוצע 2022	שיעור מס אפקטיבי 2014	שיעור מס אפקטיבי 2022	הפרש בשיעור המס האפקטיבי (נקודות אחוזים)
20	228	1,340	16	66	7.1%	4.9%	-2.2
30	2,455	4,270	119	198	4.9%	4.6%	-0.2
40	4,421	6,575	211	337	4.8%	5.1%	0.4
50	6,104	8,859	344	632	5.6%	7.1%	1.5
60	7,979	11,385	632	1,113	7.9%	9.8%	1.9
70	10,392	14,657	1,100	1,839	10.6%	12.5%	2.0
80	14,273	19,818	2,142	3,543	15.0%	17.9%	2.9
90	21,949	30,207	4,997	7,552	22.8%	25.0%	2.2
100	180,368	257,756	45,021	68,240	25.0%	26.5%	1.5

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

בלוח 7 להלן אנו מפרטים את התפלגות ההכנסות ונטל המס בין העשירונים השונים בשנת 2022. מן הנתונים עולה בחדות כי נטל המס נופל, רובו ככולו, על שני העשירונים העליונים בלבד. עשירונים אלו אחראיים לכ-80% מהכנסות המדינה ממסים ישירים על הכנסות הפרטים (כאמור, מס הכנסה וביטוח לאומי ומס בריאות), כאשר העשירון העליון לבדו אחראי לכ-63% מתשלומי המסים הללו.⁹

עוד עולה מן הנתונים מבנה המס הפרוגרסיבי של מס ההכנסה. עד העשירון ה-8 (כולל), שיעור המס המשולם על ידי העשירונים הללו מכלל המס הישיר המשולם על ידי יחידים קטן באופן ניכר משיעורם של עשירונים אלה בכלל הכנסות היחידים. כך למשל העשירון החמישי שסך הכנסתו מהווה 5.2% מכלל הכנסות היחידים, משלם מס ישיר המהווה פחות משליש מכך – 1.6% מכלל המס הישיר המשולם על ידי היחידים. בעשירון ה-9 נתח תשלום המס שלהם דומה יחסית לחלקם בהכנסות היחידים. בעשירון העליון, ששיעור ההכנסות בו מגיע לכ-46% מכלל הכנסות היחידים, המס המשולם על ידי היחידים בעשירון זה מהווה 63% מכלל המס המשולם על ידי יחידים. כך, שני העשירונים העליונים משלמים למעלה מ-80% מהמס הישיר על יחידים, בעוד מחצית מהאוכלוסיה, חמשת העשירונים התחתונים, משלמים כ-4% מהמס הישיר בישראל.

⁹ בבדיקה של מס הכנסה בלבד ללא תשלומי ביטוח לאומי, שני העשירונים העליונים משלמים כ-87% מסך תשלומי מס ההכנסה.

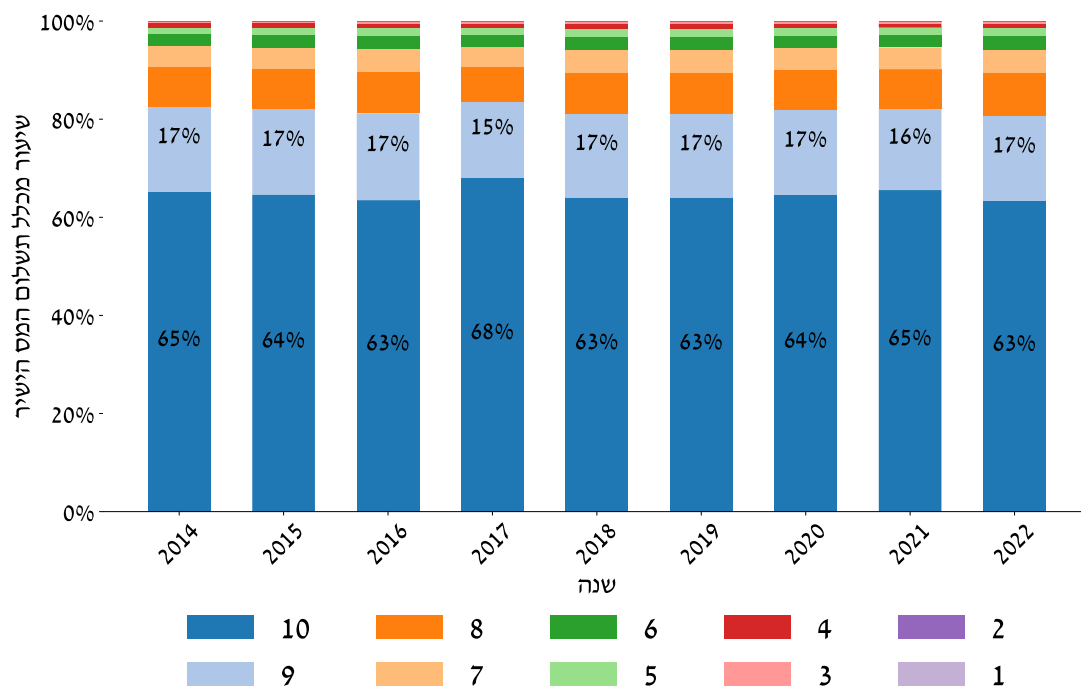
לוח 7: חלוקת ההכנסות ותשלומי המס (מס הכנסה וביטוח לאומי) בין העשירונים, 2022

עשירון	סך הכנסות (מיליארדי ₪)	סך תשלומי מס (מיליארדי ₪)	נתח הכנסות	נתח מס
1	0.0	0.8	0.0%	0.5%
2	1.8	0.3	0.2%	0.2%
3	15.6	0.7	2.0%	0.4%
4	28.9	1.4	3.7%	0.9%
5	40.6	2.5	5.2%	1.6%
6	52.9	4.6	6.8%	2.8%
7	67.9	7.7	8.7%	4.8%
8	89.5	13.7	11.4%	8.5%
9	128.4	28.1	16.4%	17.4%
10	356.9	101.6	45.6%	62.9%
סך הכל	782.5	161.5		

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

באיור 19 להלן אנו מפרטים נתונים על התפלגות תשלום המס בין העשירונים על פני השנים שנבדקו. מן הנתונים עולה כי אין שינוי משמעותי בהתפלגות תשלום המס בין העשירונים השונים (כאמור, למעט שנת 2017), מה שמעיד על כך שעליית נטל המס שתוארה לעיל התחלקה בצורה פרופורציונלית בין העשירונים (יחסית להתפלגות תשלומי המס הקיימת).

איור 19: התפלגות תשלום המס הישיר לפי עשירונים, 2022-2014

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

בלוח 8 להלן אנו מפרטים את נתח ההכנסות ונתח תשלום המס לפי מאיונים בתוך העשירון העליון. כמו כן אנו מחשבים "מקדם פרוגרסיביות" המחלק את נתח המס בכל מאיון בנתח ההכנסות שלו – ככל שמקדם זה גבוה יותר כך הפרוגרסיביות המופעלת על מאיון זה היא חזקה יותר. כך למשל כאשר מקדם זה שווה ל-100%, מערכת המס היא ניטרלית כלפי מאיון זה (כלומר ששיעור הכנסת המאיון מכלל הכנסות הפרטים יהיה זהה לפני מס ואחרי מס). כאשר מקדם זה שווה ל-200%, המשמעות היא שגביית המס ממאיון זה כפולה מהגבייה הנדרשת בכדי להביא למיסוי ניטרלי.

מן הנתונים עולה כי מקדם הפרוגרסיביות עולה בהדרגתיות עם המאיונים ומגיע לשיא של 153% במאיון ה-99. ואולם במאיון העליון, מקדם הפרוגרסיביות נופל חזרה לרמת המאיון ה-91, לרמה של 125%. כלומר, פרוגרסיביות מערכת המס היא חלקית במאיון העליון. מחד המאיון העליון משלם מס במידה גדולה יותר מחלקו בהכנסות הפרטים (שכן מקדם הפרוגרסיביות שלו גדול מ-100%), אך מאידך, במערכת פרוגרסיבית מלאה מקדם הפרוגרסיביות צריך לעלות לכל רצף התפלגות ההכנסות, וכאמור במאיון העליון מתרחשת נפילה ברמת הפרוגרסיביות לעומת כמעט כל העשירון העליון.

לוח 8: חלוקת ההכנסות ותשלומי המס בין המאיונים בעשירון העליון, 2022, מחירים שוטפים

מקדם הפרוגרסיביות	נתח מס מכלל האוכלוסיה	נתח הכנסות מכלל האוכלוסיה	סך תשלומי מס (מיליארד ₪)	סך הכנסות (מיליארד ₪)	אחוזון
125%	2.6%	2.1%	4.3	16.6	91
126%	2.9%	2.3%	4.7	17.7	92
137%	3.2%	2.4%	5.2	18.9	93
138%	3.6%	2.6%	5.8	20.4	94
143%	4.0%	2.8%	6.5	22.2	95
148%	4.6%	3.1%	7.4	24.6	96
151%	5.3%	3.5%	8.6	27.8	97
152%	6.4%	4.2%	10.3	32.7	98
153%	8.3%	5.4%	13.4	42.4	99
125%	21.9%	17.1%	35.4	133.7	100

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

בלוח 9 להלן אנו מפרטים ביתר חדות את נתוני המאיון העליון, על מנת להבין את השבירה במקדם הפרוגרסיביות. מן הנתונים עולה כי מקדם הפרוגרסיביות אכן יורד לכל אורך המאיון העליון, אך בחמשת האלפיונים 991-995 נרשמת רמת פרוגרסיביות קרובה יחסית לרמת המקדם של המאיון ה-99 (לוח 8 לעיל). בחמשת האלפיונים העליונים (996-1,000) נרשמת ירידה חדה במקדם הפרוגרסיביות, ובאלפיון העליון מקדם הפרוגרסיביות מגיע ל-121%.¹⁰

¹⁰ בבחינה נוספת שעשינו ושאינה מפורטת כאן לא נרשמו הבדלים משמעותיים בסוגייה זו בין הרבבונים של האלפיון העליון. בנוסף, לא מצאנו מגמות משמעותיות בנושא זה בשינויים שהתרחשו במהלך שנות הבדיקה.

לוח 9: חלוקת ההכנסות ותשלומי המס בין האלפיונים במאיון העליון, 2022, מחירים שוטפים

אלפיון	סך הכנסות (מיליארד ₪)	סך תשלומי מס (מיליארד ₪)	נתח הכנסות מכלל האוכלוסיה	נתח מס מכלל האוכלוסיה	מקדם הפרוגרסיביות
991	5.3	1.6	0.7%	1.0%	149%
992	5.6	1.7	0.7%	1.1%	148%
993	6.1	1.8	0.8%	1.1%	145%
994	6.6	1.9	0.8%	1.2%	141%
995	7.2	2.1	0.9%	1.3%	140%
996	8.1	2.2	1.0%	1.4%	134%
997	9.3	2.5	1.2%	1.6%	130%
998	11.4	3.0	1.5%	1.8%	126%
999	16.1	4.1	2.1%	2.5%	123%
1,000	58.0	14.4	7.4%	8.9%	121%

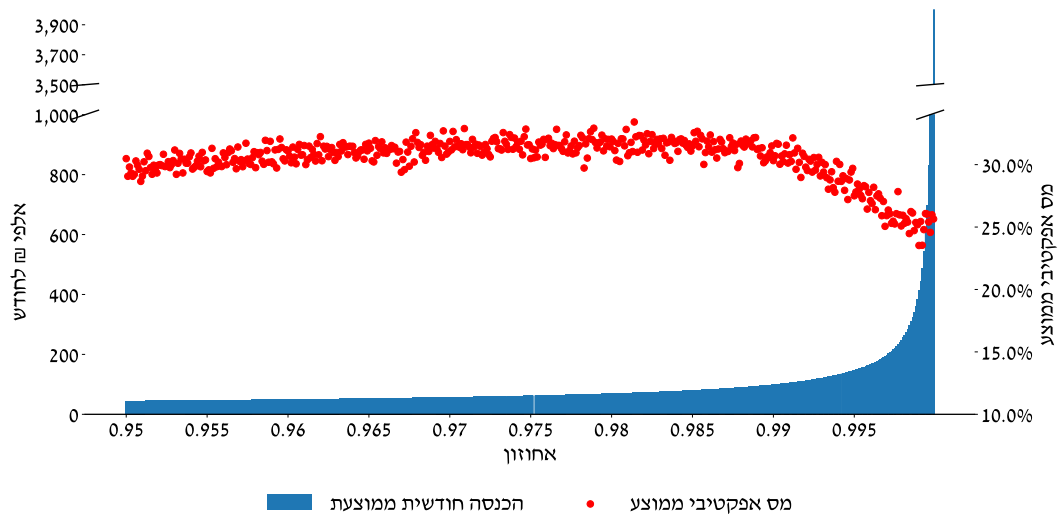
מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

באיור 20 להלן מפורט שיעור המס האפקטיבי וגובה ההכנסה, לפי קבוצות הכנסה בתוך חמשת המאיונים העליונים. ניתן לראות שהמס האפקטיבי הממוצע למרבית חמשת המאיונים העליונים עומד על כ-30% ומעלה, אך כאשר מגיעים למאיון העליון הוא מתחיל לרדת ומגיע עד כ-25% בלבד באלפיונים העליונים.

התבוננות מעמיקה בנטל המס ובמידת הפרוגרסיביות שלו (איורים 20 ו-21) מראה תמונה המשקפת את התפלגות ההכנסות ונטל המס השונה עליהן. שיעור המס האפקטיבי עולה עם העלייה בהכנסות, דבר המבטא את הפרוגרסיביות של מערכת המס, אך כאשר הוא חוצה רף של כ-80 אלף ₪ בחודש (מאיון 99) הוא מתחיל לרדת. בתחומי הכנסה אלו, ככל שההכנסה עולה שיעור המס האפקטיבי יורד – קרי, בפועל, במערכת המס קיים מתחם רגרסיבי. הדבר עולה בקנה אחד עם הנתונים שהוצגו בלוחות 7-9 לעיל. ירידה זו מוסברת בעיקר בשונות בהתפלגות ההכנסות בין הון ועבודה, כאשר ההכנסות של מי שמרוויחים סכומים גבוהים מורכבות מהכנסות מהון בשיעור גבוה, ובעוד הון ממוסה ב-15%-33% (כולל מס יסף) בלבד, מדרגת המס הגבוהה על עבודה עומדת על 50% (כולל מס יסף).¹¹ נציין שבעקבות תובנות אלה נערכו בתקציב המדינה לשנת 2025 שני שינויים משמעותיים במיסוי המאיון העליון: תוספת 2% מס יסף הוני על הכנסות הוניות מעל 721 אלף ₪ לשנה וחוק רווחים לא מחולקים, ואנו צופים עלייה בשיעור המס האפקטיבי על המאיון העליון בשנת 2025.

¹¹ יש לציין, עם זאת, כי מיסוי זה אינו משקף את נטל המס של מס החברות. כלומר, הדיבידנדים עליהם מוטל מס בשיעור של עד 30% הם לאחר תשלום של מס חברות בשיעור של 23%, ומאידך לא כל ההכנסות מחולקות עד היחיד.

איור 20: הכנסה חודשית ממוצעת ושיעור מס אפקטיבי ממוצע בחמשת המאיונים העליונים, שנת 2022

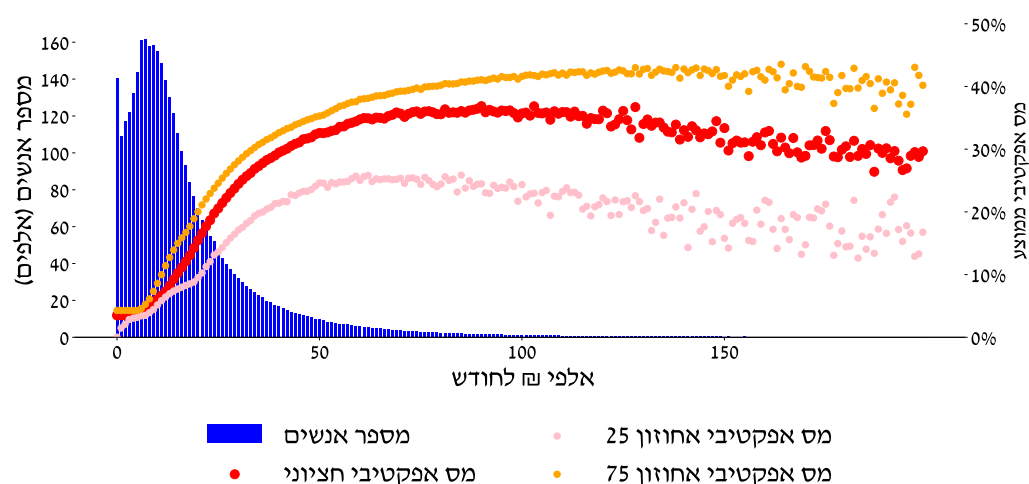
מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

נקודה נוספת העולה מאיור 21 היא השונות המשמעותית שיש בשיעור המס האפקטיבי בעשירונים העליונים. בעוד שאצל חמשת העשירונים הנמוכים השונות בשיעור המס האפקטיבי נמוכה למדי, הרי שבעשירונים הגבוהים קיימת שונות גבוהה בשיעור המס האפקטיבי, דבר הבא לידי ביטוי בפערים הגדולים של מעל ל-20 נקודות אחוז בשיעור המס האפקטיבי בין האחוזון ה-25 ל-אחוזון ה-75 בקבוצות ההכנסה.

מהבדיקה שערכנו עולה שלשיעורי המס הנמוכים הללו שתי סיבות עיקריות, הראשונה היא מכירת נדל"ן. למרות ששיעור מס השבח דומה למס על הכנסות מכירת הון אחרות - 25%, חישוב החלק החייב מפצל את תקופת ההחזקה לשני חלקים: לפני 2014 ואחריה. החלק שמיוחס לתקופה שלפני 2014 פטור ממס, ולכן המס האפקטיבי במכירת נדל"ן לרוב נמוך משמעותית. בנוסף, במכירת דירה יחידה, קיים פטור ממס שבח (עד סכום מכירה של כ-5 מיליון ש"ח, נכון לשנת 2025). במאיון העליון כ-11% מהפרטים, עיקר הכנסתם (80% ומעלה) היא ממכירת נדל"ן ובאלפיון העליון כ-17% (יש לציין שנתון זה חוזר על עצמו בין שנה לשנה). כאשר בוחנים במאיון העליון את הפרטים עם שיעורי המס הנמוכים ביותר, זה הגורם המרכזי לשיעור המס האפקטיבי.

הסיבה השנייה למס אפקטיבי נמוך היא פטורים ממס. בין הפטורים המשמעותיים הקיימים בהכנסות הגבוהות ישנם פטור מריבית והצמדה להלוואות בעל שליטה (עבור הרווח מההחזרים של הלוואה שבעל שליטה נתן לחברה שבבעלותו), פטור מדיבידנד של חברה משפחתית (במקרה זה המס המלא שולם על ההכנסה כאשר היא הופקה בחברה), פטור ממס על ירושה ומתנות (עבור הכנסות אלה, המס ישולם כאשר מקבל המתנה או הירושה ימכור את הנכס) וקצבאות פטורות. שני גורמים נוספים שמורידים משמעותית את שיעור המס, הם פטור על בסיס נכות וזיכוי מס על בסיס מגורים בפריפריה.

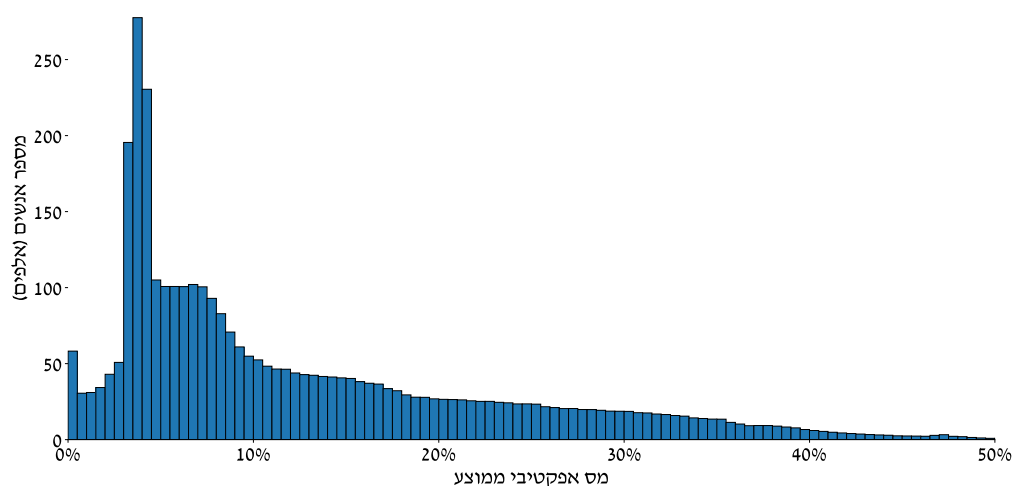
איור 21: התפלגות שיעור המס האפקטיבי לפי הכנסה חודשית, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

בנוסף, יש קבוצה לא קטנה (כ-75 אלף איש, כ-2% מאוכלוסיית המחקר) המשלמים מס אפקטיבי העולה על 40% מהכנסתם ברוטו (איור 22).

איור 22: התפלגות המס האפקטיבי הממוצע בקרב האוכלוסייה, 2022

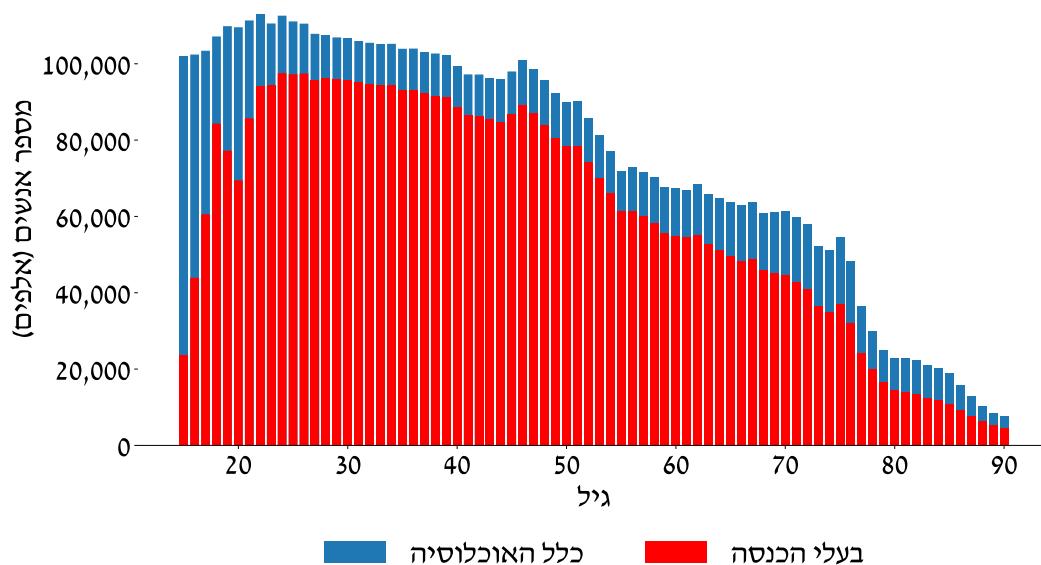
מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

נספח 1 – החלטות בחירת נתונים

כאמור, לצורכי מחקר זה נעשתה הבחירה להשתמש בנתוני תושבים מגיל 25 עד 75, בשל הקריטריונים הבאים:

- עד גיל 25 חלקים גדולים באוכלוסייה אינם מועסקים, אם בהיותם קטינים, אם בגלל שירות צבאי ואם בשל לימודים אקדמיים, כפי שניתן לראות באיור 23. כמו כן, ההכנסות מעבודה בגילאים אלו, כפי שניתן לראות באיור 1 הינן מצומצמות מאוד ועל כן הוחלט לוותר עליהן על מנת לתת תמונת מצב משקפת של כח העבודה.
- לגבי הגילאים המבוגרים, החלטנו לכלול בני 65-75, בניגוד למקובל בעבודות המתמקדות בהכנסה מעבודה, כיוון שכפי שניתן לראות באיור 1 לעיל, לאוכלוסייה זו נתח מכובד מההכנסות מהון שהן חלק מרכזי במחקר זה, וחלקם בשוק העבודה עדיין משמעותי.

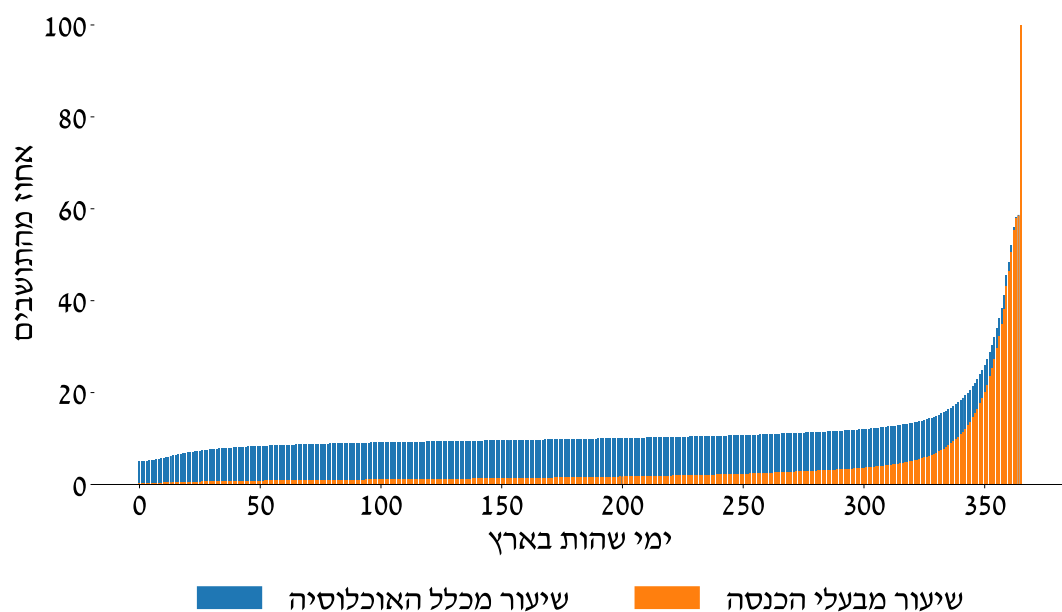
איור 23: התפלגות כלל האוכלוסייה ובעלי הכנסה לפי גיל, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

באשר להגדרת מי הם התושבים הגרים בישראל, במסמך בחרנו כאמור לכלול ישראלים ששהו בארץ לפחות 180 יום בשנה הנתונה (תושבים שהוגדרו במרשם האוכלוסין ככאלו שהיגרו הוצאו עוד קודם מהמדגם). ניתן לראות באיור 24 להלן, כי שיעור הישראלים ששהו בישראל פחות מ-180 יום עומד על כעשרה אחוזים מסך התושבים אולם הם מהווים רק כ-2% מבעלי ההכנסה המדווחת בישראל. לפיכך הוחלט שתושבים אלו נראה כי מרכז פעילותם אינו בישראל, ועל כן עדיף לא לכלול אותם במחקר על מנת לתת תמונה משקפת של האזרחים העובדים פה בלבד. נתון מעניין נוסף העולה מהאיור הוא שכ-50% מהישראלים נמצאים מחוץ לגבולות ישראל לפחות 5 ימים בשנה.

איור 24: שיעור השוהים בישראל לפי מספר ימים – שיעור מכלל האוכלוסייה ומבעלי ההכנסה, 2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים

נספח 2 – נתונים נוספים

לוח 10: הכנסה שנתית כוללת, שנים 2014-2022 (מיליארדי ₪)

<u>מחירים קבועים (מחירי סוף שנת 2022)</u>			<u>מחירים שוטפים</u>			מספר אנשים (אלפים)	שנה
סך הכנסה	הכנסה מהון	הכנסה מעבודה	סך הכנסה	הכנסה מהון	הכנסה מעבודה		
474.2	74.8	398.6	462.4	73.0	388.7	3,628	2014
509.4	80.1	428.7	495.6	77.9	417.1	3,721	2015
556.1	89.3	464.9	535.5	86.0	447.7	3,810	2016
649.2	144.6	502.3	623.9	138.9	482.7	3,898	2017
624.4	94.0	528.0	602.6	90.7	509.5	3,989	2018
653.3	103.1	547.8	635.7	100.3	533.0	4,080	2019
671.3	113.6	555.0	657.2	111.2	543.4	4,170	2020
782.3	156.4	622.5	760.4	152.1	605.1	4,245	2021
782.7	132.8	646.2	782.7	132.8	646.2	4,322	2022

מקור: עיבודי החטיבה לתכנון וכלכלה לנתוני רשות המסים